

могул та хафпайп.

Перекласти такі поняття як скікросс, хафпайп, могул можна тільки при детальному описі. Чи варто їх перекладати, якщо вони почали широко вживатися в спортивному житті.

Більшість з цих понять виникли з природної англійської мови і мають багатозначність. Візьмемо багатозначне слово draw: дієслово -споріднювати, залучати, привертати, розсувати, малювати, перетягати; іменник – витягування, провокаційне запитання, жеребкування, тяга. В реченнях: in case of draw, the march goes into extra time (гра з додатковим часом, це товариська гра, яка проходить в овертаймі, у випадку нічі).

Розповсюдження англійської мови стримко впливає на спілкування і здебільшого на спортивні терміни. Існує два способи розширення американізації в спортивній семантиці, через запозичення і прямий переклад. Вид спорту бейсбол (base - база, ball - м'яч); скейтбордінг (skate - кататися, board – дошка); голкіпер – воротар (goal – гол, кеепер – тримач), офсайд – поза грою (off – за, side – сторона). Чим довше існування певної гри, тим активніше і частіше вживаються запозичення і таким чином витісняють лексеми із рідної мови.

Одна з переваг англійської мови – це величезна кількість виразів для будь-якої ситуації. Spare tire (запасне колесо), а в спортзалі – це великий живіт; позбавитися muffin top (верхівка кексу), в спорті – це стратегічний запас жиру.

Під час кожного заняття необхідно тренувати саме англійську мову вживаючи специфічну, вузьку, термінологічну лексеку. Так, наприклад, перед кожним do weights (займання силовими вправами) треба warm up (розіт'ятися) для того, щоб bulk up (наростити м'язи) або slim down (схуднути, спалити жир).

Перебуваючи під час постійних змін у суспільстві, мова потребує нових понять та значень, які зможуть відреагувати на нові реалії і події в сучасному глобальному масштабі.

Завдяки цим процесам, збагачуються темпи словникового складу англійської мови. Проаналізувавши сучасні спортивні анонси, стало очевидним, що цілі речення можуть, в основному, складатися з нових слів та словосполучень, неологізмів.

Так з'являється необхідність в розслабленні і відчутті чогось екстремального. Багато молодих представників сучасної молоді цікавиться екстремальними, ризикованими видами спорту (extreme sports). До них належать нові лексеми та фразеологізми: стрибки із скель, мостів або з інших високих споруджень із прикріпленою до тіла еластичною мотузкою (bungee jumping); політ людини, прив'язаною до літака або винтокрила (sky – surfing, sky-coasting), пересування в повітрі за допомогою спеціального купола, обладнаного двигуном (paramotoring); плавання на човнах, плотках через пороги, водоспади (white water rodeo). Існує багато неологізмів майже в усіх видах спорту, так в лижному спорті: сніговий серфінг – snowsurfing (спуск на одній спеціальній лижі); street luge (швидка їзда з крутих гір насаночках на колесах). Лижним спортом можна займатися в будь-яку пору року на спортивному снаряді, що позначається словом mountainboard, являє собою засіб пересування, що поєднує риси скейтборду, серфборду, моторолера. Спорт із застосуванням цього знаряддя одержав назву mountain boarding. [3]

Висновки. Проблематика розповсюдження спортивної термінології потребує подальшого вивчення і обробки наукової літератури. Слід зазначити, що вживання англійських запозичень, неологізмів, фразеологізмів поповнюють найменування в українській спортивній лексиці. Не менш важливу роль грає оволодіння англійською термінологією українськими студентами фізичних факультетів. Студенти повинні усвідомити, що удосконалення спортивних назв вимагає взаємодії інтернаціональних та національних компонентів. Опанувавши англійську термінологію, студент легко спілкується в різних ситуаціях, розуміє специфічні поняття і поглиблює знання в певному виді спорту.

Література

1. Боровська О. В. Короткий тлумачний словник термінології галузі фізичної культури та спорту / О. В. Боровська. – Львів, 2003. – 54с.
2. Герцик М. С. Вступ до спеціальностей галузі фізичне виховання і спорт: Підручник / М. С. Герцик, О. М. Вацеба. – Харків, 2005. – С.10-21.
3. Зацний Ю.А. Інновації у словниковому складі англійської мови початку XXI століття: англо-український словник. / Ю. А. Зацний., А. В. Янков. – Вінниця: Нова Книга, 2008. – 360с.
4. Fesenko I.M. Sportivna terminologiya suchasnoi angliiskoi movi ta ii leksikografichnii opis. / I.M. Fesenko // Nova filologiya. 2011. – №46. – S. 212 – 216.
5. Panko T.I. Ukrainske terminoznavstvo. / I. M. Kachan, I. P. Mazuk – Lviv: Svit, 1994. – 214s.
6. Tregubova G. Kultura profesiinogo movlenia. / G. Tregubova // Osvita, tekhnikum, koledzhi. – 2004. – №4. – 215s.

Склярова Н.А.

Національний університет фізичного виховання і спорту України

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИКОРИСТАННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ДИЗАЙНУ В СПОРТІ

Мета досліджень - на основі аналізу наукової та науково - методичної літератури визначити методологічні підходи до використання положень екологічного дизайну у галузі спорту та розробити основні методологічні положення спортивно – екологічного стилю. Результати досліджень – визначені методологічні підходи до використання положень екологічного дизайну в галузі спорту такі як надання спортивним об'єктам спортивно – екологічного стилю з його основними елементами, використання художньо – алегоричних форм та символів, які підкреслюють цілеспрямованість спорту як до досягнення найвищих спортивних результатів так і до проведення природоохоронної діяльності. Висновки – визначені методологічні підходи до використання екологічного дизайну в спорті, такі як використання спортивно-екологічного стилю та його основних складових, розроблені визначення та основні складові спортивно-екологічного

стилю до спортивних об'єктів у спортивній галузі.

Ключові слова: спорт, екологія, дизайн, екологічний дизайн, спортивно-екологічний стиль.

Склярова Н.А. Методологические подходы к использованию экологического дизайна в спорте.

Цель исследований – на основании анализа научной и научно-методической литературы определить методологические подходы к использованию экологического дизайна в спортивной отрасли и разработать основные методологические положения спортивно-экологического стиля. Результаты исследований – определены методологические подходы к использованию экологического дизайна в отрасли спорта, такие как придание спортивным объектам спортивно-экологического стиля с его основными элементами, использование художественно-аллегорических форм и символов, которые подчеркивают целенаправленность спорта к достижению наивысших спортивных результатов так и для проведения природоохранной деятельности. Выводы – определены методологические подходы к использованию экологического дизайна в спорте, такие как применение спортивно-экологического стиля и его основных составляющих, разработаны определение и составляющие спортивно-экологического стиля для спортивных объектов в спортивной отрасли.

Ключевые слова: спорт, экология, дизайн, экологический дизайн, спортивно-экологический стиль.

Sklyarova N. Methodological approaches to the use of environmental design in sports. The practice of building, reconstruction and exploitation of sports "green" objects is becoming more widespread. The purpose of the study is to determine the methodological approaches to the use of environmental design in the sports sector based on the analysis of scientific and methodological literature and the development of basic methodological provisions of sport and environmental style. The analysis of scientific, scientific and methodological literature has shown that certain provisions of the historically environmental design approach (ecological design), which arose at the end of the twentieth century, were used before. Its application envisages, first of all, solving of ecological and aesthetic problems with the help of design and artistic activity using such a concept as a natural factor. It is one of the most promising directions for modern design. The results of the study - defined methodological approaches to the use of environmental design in the sports sector, such as the provision of sporting objects of sport and environmental style with its main elements, the use of artistic and allegorical forms and symbols that emphasize the focus of sport to achieve the highest sports results and for environmental protection measures. In methodological terms, for green objects of sporting purposes, such as sports parks, "green" zones of sports complexes and centers, it is especially important to provide them with the development of design projects of purposeful, special artistic style of ecological orientation. The sport-ecological style should be considered as a natural factor - the richness and diversity of the living (and abiotic) nature, its species diversity, and the needs of sporting activities, its features. In doing so, the provisions and requirements of environmental safety for both man and nature should be taken into account. The main purpose of the environmental design of "green" sports objects is their stylization in accordance with the ecological-sports style, with the preservation and improvement of the quality of conditions for sports, the resolution of environmental safety requirements. To do this, it is desirable to introduce appropriate stylistic corrections of sports and environmental orientation in design projects of "green" sports objects. Conclusions The main methodological approaches to the use of environmental design in the field of sports are determined, such as the provision of sporting objects of sporting and environmental style and the use of ecological symbols on them. The definitions and the main components of the sports and ecological style for objects of sports purpose, first of all sports parks and "green zones" of sports complexes and centers are developed.

Key words: ecology, design, ecological design, sport - ecological style.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими чи практичними завданнями. В останній час все більшого поширення набуває практика будівництва, реконструкції та експлуатація спортивних «зелених» об'єктів. Площа сучасних спортивних «зелених» об'єктів таких як спортивні парки може досягати сотень гектарів, що робить їх значимими за масштабами екологічними об'єктами природоохоронної діяльності. До таких об'єктів насамперед відносяться спортивні парки, «зелені зони» спортивних комплексів та центрів, у певній мірі і парки загального призначення (парки культури та відпочинку) з елементами спортивного спрямування (спортивною спеціалізацією) тощо [1, 4].

Дієвим підходом до реалізації вказаних положень з природоохоронної діяльності та естетики у галузі спорту може стати екологічний дизайн, однак його методологічні положення ще не розроблені стосовно спортивної галузі, не розроблена і методологія застосування спортивно-екологічного стилю, що робить таку розробку актуальною і своєчасною.

Мета роботи – на основі аналізу наукової та науково-методичної літератури визначити методологічні підходи до використання положень екологічного дизайну у галузі спорту та розробити основні методологічні положення спортивно-екологічного стилю.

Організація та методи досліджень – проведений системний аналіз наукової та науково-методичної літератури з проблеми використання екологічного дизайну в спорті. Використані методи теоретичного аналізу наукових джерел інформації: узагальнення, синтез, формалізація, абстрагування [3].

Результати досліджень та їх обговорення. Проведений аналіз наукової, науково-методичної літератури показав, що історично екологічний підхід у дизайні (екологічний дизайн) виник наприкінці ХХ століття, хоча окремі його положення використовувалися і раніше. Його застосування передбачає насамперед вирішення екологічних та естетичних проблем за допомогою проектно-художньої діяльності з використанням такого поняття як природний фактор. Він є одним з найбільш перспективних напрямків сучасного дизайну [2, 5, 6-10].

Екологічний підхід у дизайні (екологічний дизайн) акцентує основну увагу на проблемі місця і значення природного чинника у формуванні предметно-просторового, естетичного середовища людини. Підхід передбачає внесення до дизайн-проектів екологічних елементів (екологічних доповнень), які містять спеціально підібраний та художньо оформлений

природний фактор з урахуванням специфіки та призначення об'єкта, що проектується. Останнє вимагає участі у дизайн-проекуванні не тільки фахівців з дизайну, але й інших спеціалістів, які необхідні як для врахування профільних (галузевих) особливостей об'єкту так і для професійного, цілеспрямованого внесення доповнень до дизайн-проектів стосовно природного чинника [2, 5].

Вказане відноситься і до галузі спорту, що повинно знайти відображення в галузевому аспекті а саме використання екологічного дизайну у спорті та спортивній діяльності. Екологічний дизайн у галузі спорту знаходиться на стадії формування своїх основних методологічних підходів, визначення методологічних положень спортивно-екологічного стилю та його практичної реалізації. Однак вже є певна можливість використання його методологічних підходів при розробці дизайн-проектів будівництва, реконструкції та експлуатації насамперед «зелених» об'єктів спортивного призначення, таких як спортивні парки та «зелені зони» спортивних комплексів та центрів тощо.

Згідно теоретичних положень основним, визначальним елементом екологічного дизайну є проектування об'єктів з наданням їм природного фактору у формі проектно-художнього стилю. Такого наприклад як англійський або французький стиль садово-паркової архітектури «зелених» об'єктів. При цьому під терміном «стиль» у дизайні (та в архітектурі), в тому числі і в екологічному, розуміють історично утворену узагальненість та однорідність художньо-пластичних та конструктивних засобів предметно-просторового середовища і його елементів, що формується у процесі їх сприйняття як єдиного цілого [2, 5]. В методологічному плані для «зелених» об'єктів спортивного призначення, таких як спортивні парки, «зелені» зони спортивних комплексів та центрів, особливо важливим є надання їм при розробці дизайн - проектів цілеспрямованого, спеціального художнього стилю екологічного спрямування. Спортивно-екологічний стиль повинен враховувати як природний фактор – багатство та різноманіття живої (та абіотичної) природи, її видову різноманітність, та потреби спортивної діяльності, її особливості. При цьому повинні бути враховані і положення та вимоги екологічної безпеки як для людини так і для природи.

Взагалі спортивний стиль в архітектурі та дизайні за своєю сутністю у художньо-проектній формі повинен підкреслювати стійкість та цілеспрямованість до досягнення значних спортивних результатів, а також до можливості набуття активного, здорового способу життя. Останнє необхідно спеціально підкреслювати шляхом використання природних, в тому числі і зелених (біотичних) екологічних компонентів. Все це разом дає підстави характеризувати спортивний архітектурний стиль з внесенням до нього компонентів природного фактору як спортивно-екологічний архітектурний стиль дизайну. Відповідно спортивно-екологічний стиль екологічного дизайну повинен насамперед в художній та естетичній формі відображати значення застосування природного елемента для набуття можливості досягнення спортсменами високих спортивних результатів. Для цього можуть бути використані різні форми екологічного оформлення довкілля, в тому числі і алегоричного змісту (алегорія) та екологічні символи (екологічна символіка).

Такими художньо-алегоричними формами та символами спортивно-екологічного архітектурного стилю в екологічному дизайні можуть стати спеціально створені водні каскади та водойми (алегорія водних видів спорту), альпійські гірки (алегорія альпінізму), гроти (алегорія спелеології), відповідні рослини (дерева) - пірамідальні дерева як екологічний символ «височини» досягнення високих спортивних результатів, дуб як своєрідний екологічний та біологічний символ міці, берези як символ краси та струнності тощо.

Що стосується споруд, то стосовно архітектури спортивних будівель у спортивному архітектурному стилі рекомендується використання глянцевого та матового кольору, прямих за геометрією форм будівельних конструкцій для надання емоційного відчуття стійкості та цілеспрямованості так необхідних у спортивних змаганнях. При цьому бажано використання таких матеріалів як сталь та бетон для надання емоційного відчуття сили та потужності [2, 5].

У спорті доречно використання наглядних форм дизайну екологічного спрямування у вигляді панно, скульптур тварин та рослин, як своєрідних екологічних символів значних за масштабами та значенням спортивних змагань. Таких як наприклад велика панда, яка була символом Олімпійських ігор у Шанхаї (Китай).

Стосовно спортивних споруд для реалізації екологічної частини спортивно-екологічного стилю може використовуватися і біонічна архітектура (біонічний стиль Hi-tech («хай-тек»). Біонічний стиль оснований насамперед на закономірностях формоутворення живої природи. Його ще визначають як архітектурно-біонічний процес і він став одним з напрямків такого архітектурного стилю як «хай-тек». Основним напрямком біонічного стилю є шлях від функції до форми та к закономірностям формоутворення. Взагалі ж архітектурний стиль «хай-тек» в певній мірі вирішує проблеми об'єднання екологічних потреб з сучасними функціональними вимогами до сучасної архітектури [2, 5].

В спортивно-екологічному стилі можуть застосовуватися і форми абіотичної природи. Такі як валуни та скелі, як це було використано при проведенні зимових Олімпійських ігор у місті Хельсинкі (Фінляндія) з метою підкреслення особливостей ландшафтів та краєвидів країни Суомі (Фінляндія) тощо. Як приклад можна відмітити, що для проведення Олімпійських ігор у Шанхаї (Китай) був створений спеціальний олімпійський спортивний парк з відповідними спортивними спорудами, який відображав все різноманіття природи Китаю, та при цьому надавав можливість для якісного проведення масових спортивних заходів, був своєрідною рекламою значення природного елемента у спортивній діяльності. Останнім і найбільш інноваційним в плані екологічного дизайну в спорті є спортивний парк «Open Camp» у місті Барселона (Іспанія, Каталонія) [1, 4].

В екологічному дизайн - проектуванні дуже важливі його принципи та їх використання на практиці. Їх поділяють на дві основні групи (категорії). До першої групи відносяться принципи методологічного рівня (методологія моделювання простору). До другої – прикладні принципи (прикладні принципи моделювання простору) [2, 5].

До категорії принципів першої групи відносять: принцип цілісності та єдності (декларує єдність людини та простору); принцип екоциклічності (єдність природного ритму та ритму архітектурного простору); принцип нормативності (декларує необхідність врахування стосовно простору адаптивних можливостей людини як соціально-біологічного виду); принцип унікальності (декларує унікальність кожного окремо взятого простору).

До другої групи відносять такі принципи як принцип ощадної ресурсності (декларує максимальне збереження ресурсів); принцип хронологічності (декларує процес у часі взаємодії людини та простору); ресурсозбереження (декларує необхідність заощадливого використання ресурсного потенціалу); принцип екологічності (декларує необхідність використання критеріїв екологічності); принцип витратно - інформаційного балансу (декларує баланс між матеріальними витратами та отриманням за рахунок цього інформації).

Стосовно спортивної галузі, до цього необхідно додати, прикладні принципи екологічного дизайну у спорті. До таких принципів необхідно віднести: принцип консенсусу природного та спортивного простору з урахуванням вимог спортивної діяльності; принцип безпечності природного простору для занять спортивною діяльністю та навколишнього природного середовища; принцип композиції (принцип більш жорсткої, а саме регулярної композиції та більш «ліберальний» - пейзажної композиції). Основною метою застосування екологічного дизайну «зелених» об'єктів спортивного призначення є їх стилізація відповідно до екологічно-спортивного стилю з збереженням та підвищенням якості умов для занять спортом, вирішення вимог екологічної безпеки. Для цього в дизайн-проекти «зелених» об'єктів спортивного призначення бажано вводити відповідні стилістичні корективи спортивно-екологічної спрямованості. Основними елементами та методологічними положеннями спортивно-екологічної стилізації дизайн-проектів «зелених» об'єктів спортивного призначення пропонується визначити такі:

- використання елементів ландшафтного екологічного планування та рослин, які відповідають основній ідеї спортивно-екологічної стилізації конкретного дизайн-проекту;
- використання спортивно-екологічного стилю при розробці дизайн-проектів «зелених» об'єктів спортивного призначення;
- проектування спеціальних оглядових площадок та споруд, які надають можливість для огляду ландшафтних пейзажів;
- визначення місць розташування наглядної агітації стосовно охорони та збереження природи;
- визначення комплексу заходів, які надають можливість до збереження природних ландшафтів, які розташовані на території майбутнього спортивного «зеленого об'єкту»;
- визначення переліку рослин, які не тільки не заважають, але й сприяють спортивній діяльності;
- визначення принципів композиції екологічних елементів дизайн-проекту (регулярний, пейзажний);
- визначення запобіжних природоохоронних заходів для зменшення антропогенних навантажень на екосистеми спортивних «зелених об'єктів»;
- забезпечення положень екологічної безпеки як стосовно людини так і живої природи.

Вказане рекомендується до використання та врахування на всіх етапах розробки дизайн - проектів: технічне завдання (анкетування, обміри, функціональне зонування території, фотофіксація тощо), планувальне рішення, детальний дизайн (геометрія, матеріали, робота з суміжниками, візуалізація тощо), підготовка робочої документації. При внесенні екологічних елементів в дизайн-проекти «зелених» об'єктів спортивного призначення необхідно враховувати функціональне зонування території. Для спортивної зони території важливим є використання принципу регулярної композиції, а для зон відпочинку більш доцільним є «ліберальний» - пейзажний принцип. Таким чином, екологічний дизайн в спорті має значні перспективи як підхід до природоохоронної діяльності в галузі спорту, як складова системи неперервної екологічної освіти і потребує для своєї реалізації підготовки відповідних фахівців, які змогли би кваліфіковано, на професійному рівні впроваджувати його на практиці.

Висновки. Визначені основні методологічні підходи до використання екологічного дизайну у галузі спорту такі як надання спортивним об'єктам спортивно – екологічного стилю та використання на них екологічної символіки. Розроблені визначення та основні складові спортивно – екологічного стилю для об'єктів спортивного призначення насамперед спортивних парків та «зелених зон» спортивних комплексів та центрів.

Перспективи подальших досліджень – подальші дослідження та розробки будуть спрямовані на конкретизацію положень екологічного дизайну, спортивно-екологічного стилю стосовно спортивних об'єктів, насамперед спортивних парків та «зелених зон» спортивних комплексів та центрів.

Література

1. Жестяников Л.В. Проектирование спортивных сооружений: экологические инновации / Л.В. Жестяников, В.Б. Мяконьков, Э.Н. Асылгараева // Строительство и эксплуатация спортивных сооружений – Вып. 9(67). - 2017. - С.18-23.
2. Захарова В.В. Экологический дизайн: учебн. пособие / В.В. Захарова. – М.: Изд-во «Юрайт», 2017. – 197 с.
3. Кліменко М.О. Методологія та організація наукових досліджень (екологія): підручник / М.О. Кліменко, В.Г. Петрук, М.Б. Мокін, Н.М. Вознюк. – Херсон: Вид - во «Олді плюс», 2001. – 474 с.
4. Кудрявцев В.К. Проектирование парка отдыха со спортивным уклоном / В.К. Кудрявцев // Молодой ученый. – 2016.- №19. – С.84-87.
5. Уваров А. Экологический дизайн. История, теория и методология экологического проектирования: монография /А. Уваров. – М.: Изд-во «Совпадение», 2015. – 192 с.
6. Faster R. The Human Challenge in Engineering Design / R. Faster // International Journal of Engineering Educational. - 2001. - V.17 (4-5). - P. 327 - 331.
7. Pahl G. Engineering Design: A systematic approach / G. Pahl, W. Beitz. - Springer – Verlage, London, 1996. - 136 p.
8. Pahl G. Engineering Design: A systematic approach / G. Pahl, W. Beitz, J. Feldhusen, K.- H. Grote. - Springer - Verlage, London, 2007. - 154 p.
9. Ralph P. Comparing two software design process theories / P. Ralph. - International Conference on design Science Research in information Systems Technology (DESRIST 2010), Springer, St Gallen, Switzerland. - 2010. – P. 139 - 153.
10. Simonsen J. Design Restarch: Syntgies from inter interdisciplinary Perspectives / J. Simonsen, M. Busher, J. Sheuer. - Taylor Francis, 2010 - 240 p.